

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת האזינו

וחג הסוכות תשפ"ב

(שנה ו', גליון מס' 211)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

**השיעור השבועי עם הרב אליהו בר חן,
מתקיים בכל יום שלישי, בבית הכנסת "כתר תורה" -
ניסנית,
ביישוב ניצן ב'**

זמן תחילת השיעור:

שעון חורף - 19:45

שעון קיץ - 20:00 (כאשר זמן צאת הכוכבים מתארך,

השיעור מתקיים מיד לאחר תפילת ערבית)

לקבלת הגליון השבועי בדוא"ל:

נא שלחו הודעה, לכתובת k.torat.david@gmail.com

תחת הכותרת "גליון שבועי"

פרשת האזינו - חג הסוכות התשפ"ב

"תשובה מאהבה"

א. "שובה ישראל, עד יהוה אלהיך, כי כשלת בעונך", (הפטרות "שבת שובה". הושע, יד' - ב').

"ויזכר יהוה אל משה, בעצם היום הזה, לאמר. עלה אל הר העברים הזה, הר נבו, אשר בארץ מואב - אשר על פני ירחו, וראה את ארץ כנען, אשר אני נתן לבני ישראל לאחזה. ומת בהר אשר אתה עלה שמה, והאסף אל עמידך, כאשר מת אהרן אחיך בהר הקר - ויאסף אל עמיו. על אשר מעלתם בי בתוך בני ישראל במי מריבת קדש מדבר צן, על אשר לא קדשתם אותי בתוך בני ישראל. כי מנגד תראה את הארץ, ושמה לא תבוא, אל הארץ אשר אני נתן לבני ישראל", (פרשת "האזינו". דברים, לח', מח' - נב').

"ולקחתם לכם ביום הראשון, פרי עץ הדר, כפת תמרים, וענף עץ עבת, וערבי נחל, ושמתם לפני יהוה אלהיכם - שבעת ימים", (קריאת התורה לחג הסוכות. ויקרא, כג' - מ').

ב. הנה, מצינו בגמרא (יומא, פו' ע"ב):

"אמר ריש לקיש, גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כשגגות,

שנאמר ¹, 'שובה ישראל, עד ה' אלהיך, כי כשלת בעונך',

הא עון מזיד הוא - וקא קרי ליה מכשול ².

איני, והאמר ריש לקיש, גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות,

¹ הושע, יד' - ב'.

² ביאור הדברים:

דהנה, "עון" לשון מזיד הוא, ולאחר שעושה האדם תשובה קורא הפסוק לחטאיו בשם "מכשול",

וכפי שנאמר "כי כשלת", שהוא לשון שגגה, שנכשל בלא כונה.

שנאמר ³, 'ובשוב רשע מרשעתו, ועשה משפט וצדקה, עליהם יחיה'.

לא קשיא, כאן מאהבה כאן מיראה".

והיינו:

שהמקיים בעצמו תשובה מאהבה,

זוכה, שכל זדונותיו נהפכין לו לזכויות.

והדבר צריך ביאור:

היאך יכול האדם להגיע לידי דרגה גדולה ונעלית שכזו.

ג. על האמור בעניין פטירתו של משה רע"ה ⁴, "וידבר יהוה אל משה, בעצם היום הזה, לאמר. עלה אל הר העברים הזה, הר נבו, אשר בארץ מואב - אשר על פני ירחו, וראה את ארץ כנען, אשר אני נתן לבני ישראל לאחזה".
כתב רש"י, וז"ל:

"בשלושה מקומות, נאמר, 'בעצם היום הזה' ⁵.

³ יחזקאל, לג' - יט'.

⁴ דברים, לב', מח' - מט'.

⁵ הנה, המעיין בפסוקי התורה הקדושה, יראה, שלא שלושה הם, אלא, ארבעה, דהנה, אצל אברהם אע"ה נאמר (בראשית, יז' - כג'):

"ויקח אברהם את ישמעאל בנו, ואת כל ילדי ביתו, ואת כל מקנת כספו, כל זכר באנשי בית אברהם, וימל את בשר ערלתם - בעצם היום הזה, כאשר דבר אתו אלהים".

וביארנו בזה רבותינו ז"ל (בראשית רבה, פרשה מז', ט'):

"אמר הקדוש ברוך הוא, אלו מל אברהם בלילה,

היו כל בני דורו אומרים, בך וכה, אלו היינו רואים אותו, לא היינו מניחים אותו למול,

אלא 'בעצם היום הזה', דרגש ליה 'מל'".

ואם כן, הדבר צריך ביאור, מפני מה השמיט רש"י ז"ל, לדברי המדרש הלזה.

ועיין בספר "תורה תמימה" (בראשית, יז' - כו', אות נג'), מה שהאריך לבאר בזה בטוטו"ד מילתא בטעמא.

נאמר בנח⁶, 'בעצם היום הזה בא נח' וגו'⁷,

במראית אורו של יום,

לפי שהיו בני דורו אומרים, בכך וכך, אם אנו מרגישים בו, אין אנו מניחין אותו לכנס בתבה,

ולא עוד, אלא אנו נוטלין כשילין וקרדומות, ומבקעין את התבה,

אמר הקדוש ברוך הוא, הריני מכניסו בחצי היום, וכל מי שיש בידו כח למחות יבא וימחה.

במצרים, נאמר⁸, 'בעצם היום הזה הוציא ה' י'⁹,

לפי שהיו מצרים אומרים, בכך וכך, אם אנו מרגישים בהם, אין אנו מניחים אותם לצאת,

ולא עוד, אלא אנו נוטלין סיפות וכלי זין, והורגין בהם,

אמר הקדוש ברוך הוא, הריני מוציאן בחצי היום, וכל מי שיש בו כח למחות, יבא וימחה.

אף כאן, **במיתתו של משה**, נאמר, 'בעצם היום הזה',

לפי שהיו ישראל אומרים, בכך וכך, אם אנו מרגישים בו, אין אנו מניחין אותו,

אדם שהוציאנו ממצרים, וקרע לנו את היס, והוריד לנו את המן, והגיז לנו את השליו, והעלה לנו את הבאר, ונתן לנו את התורה, אין אנו מניחין אותו,

אמר הקדוש ברוך הוא, הריני מכניסו בחצי היום".

והדבר צריך ביאור:

שכן, בשלמא, במה שנאמר אצל נח וביציאת מצרים,

⁶ בראשית, ז' - יג'.

⁷ "בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה, בָּא נֹחַ וְשֵׁם וְחָם וְיִפֶּת בְּנֵי נֹחַ, וְאַשֶׁת נֹחַ, וּשְׁלֶשֶׁת נָשִׁי בְנֵי, אֲתָם, אֶל הַתֵּבָה."

⁸ שמות, יב' - נא'.

⁹ "וַיְהִי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצִיא יְהוָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל צְבָאֲתָם."

מובן הדבר, מפני מה הוצרך הקב"ה לעשות את הדבר "בַּעֲצָם הַיּוֹם הַזֶּה".

ברם, אצל משה רע"ה, הדבר צריך ביאור,

שכן, יכול היה הקב"ה לקחת את נשמתו, באותה השעה שימחו בני ישראל כנגדו.

ד. והמעיון, יראה, שרש"י הקדוש בדבריו הקדושים, תירץ על כך, כדלהלן:

שכן, כל טענתם ומחאתם של בני ישראל -

היתה, אך ורק בכל הדברים שהיטיב עמהם משה רע"ה,

ומכיוון שכך, בהכרתם בטובותיו אלו, יכלו למנוע את מיתתו,

כי כל קיומם במדבר, נעשה, על ידי הנהגתו של משה רע"ה, שליחו של הקב"ה.

באופן, שעם ישראל הרגישו, ש"את נפשינו אנו חייבים לו",

ולפיכך, אמר הקב"ה "בַּעֲצָם הַיּוֹם הַזֶּה":

שכן, מדרך הטבע, צדקו עם ישראל בטענתם,

ומשכך, היה בכוחם לשדד את כל המערכות, ולמנוע את מיתתו,

ורק מחמת שהגיע זמנו להיפטר מן העולם, אמר הקב"ה "בַּעֲצָם הַיּוֹם הַזֶּה" -

שלמרות כל טענותיכם הנכונות, לוקח אני את נפשו מן העולם.

ה. על הפסוק (ויקרא, כג' - מ'): :

"וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, פְּרִי עֵץ הָדָר, כַּפַּת תְּמָרִים, וְעֵנָף עֵץ עֵבֶת, וְעַרְבֵי נָחַל,

וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים",

דרשו רבותינו ז"ל (מדרש תנחומא, פרשת "אמור", כב'): :

" וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן - וְכִי רִאשׁוֹן הוּא, וְהֵלֵא יוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר הוּא, וְאֵת

אֲמַרְתֶּם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן,

אֵלָּא, רִאשׁוֹן הוּא לְחֻשְׁבוֹן עֲוֹנוֹת.

רבי מני ורבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי, אָמַר, מְשַׁל לְמָה הַדָּבָר דּוּמָה -

למדינה שהיתה חַיֵּבֶת לַיִפֶּס ¹⁰ לְמַלְךְ, וְהָיָה הַמֶּלֶךְ מְשַׁלֵּחַ לְגִבּוֹתֶיהָ, וְלֹא הָיְתָה נוֹתֵנָת,
שֶׁהָיָה שְׁטָר גָּדוֹל,
כִּד פֶּעַם הִרְאִשׁוּן, וּפְעַם שְׁנֵי הָיָה מְשַׁלֵּחַ לְגִבּוֹתֶיהָ, וְלֹא הָיוּ נוֹתֵנִין.
מָה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ, אָמַר לְבָנֵי פִלְטָרִין שְׁלוֹ, עֲמְדוּ וְנִלְדָּה עֲלֵיהֶם.
עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִין כְּמוֹ עֶשֶׂר מִיָּלִין, שְׁמָעוּ בְּנֵי הַמְּדִינָה,
מָה עָשׂוּ, הִתְחִילוּ גְדוּלֵי הַמְּדִינָה יוֹצְאִין לְאַפְנֵטֵי ¹¹ שֶׁל מֶלֶךְ,
אָמַר לָהֶם, מִי אַתֶּם,
אָמְרוּ לוֹ, בְּנֵי מְדִינָה פְּלוֹנִית אָנוּ, שֶׁשְּׁלַחַת לְגִבּוֹתֵינוּ,
אָמַר לָהֶם, וּמָה אַתֶּם מְבַקְשִׁין,
אָמְרוּ לוֹ, בְּבִקְשָׁה מִמֶּךָ, עָשֵׂה עִמָּנוּ חֶסֶד, שְׂאִין לָנוּ מַה לְתַן,
אָמַר לָהֶם, בְּשִׁבְלֵכְכֶם, אֲנִי מְנִיחַ לָכֶם מְחֻצָּה.
עַד שֶׁהוּא בָּא, יוֹצְאוּ בְּרִיוֹנֵי הַמְּדִינָה, אֵף הֵן קִדְּמוּ אוֹתוֹ כְּמוֹ חֲמִשָּׁה מִיָּלִין,
אָמַר לָהֶם, וּמִי אַתֶּם,
אָמְרוּ לוֹ, בְּנֵי הַמְּדִינָה פְּלוֹנִית שֶׁשְּׁלַחַת לְגִבּוֹת, וְאִין לָנוּ כַּח לַעֲמֵד, אֵלָּא, בְּבִקְשָׁה
מִמֶּךָ שֶׁתִּרְחַם עָלֵינוּ,
אָמַר לָהֶם, כִּבֶּר הַנְּחֻתֵי מְחֻצָּה, וּבְשִׁבְלֵכְכֶם, אֲנִי מְנִיחַ עַל מְחֻצָּה ¹².
עַד שֶׁהוּא מִהַלְךְ, יוֹצְאוּ כָּל בְּנֵי הַמְּדִינָה אֵלָיו גְּדוּלִים וְקִטְנִים,
אָמַר לָהֶם, מָה אַתֶּם מְבַקְשִׁים,
אָמְרוּ לוֹ, אֲדוֹנֵנוּ הַמֶּלֶךְ, אִין לָנוּ כַּח לְתַן מַה שְׂאָנוּ חַיֵּבִים לָךְ,
אָמַר לָהֶם, כִּבֶּר הַנְּחֻתֵי מְחֻצָּה וּמְחֻצָּה עַל מְחֻצָּה, וּבְשִׁבְלֵכְכֶם, אֲנִי מְנִיחַ הַכֹּל.

¹⁰ היינו, סכום כסף גדול.

¹¹ היינו, לקראתו.

¹² היינו, שנשאר להם לשלם לו עוד רבע.

אָלָא, מִכָּאן וְאֵילָךְ, רֵאשׁ חֲשַׁבּוֹן הוּא ¹³.

הַמְּלֶךְ, זֶה מְלֶכֶּךְ הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִתְבָּרַךְ וַיִּתְבָּרַךְ שְׁמוֹ,

בְּנֵי הַמְּדִינָה, אֵלֹו יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם מְסַגְּלִין עֲוֹנוֹת כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה.

מֵה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה, אוֹמֵר לָהֶם, עֲשׂוּ תְּשׁוּבָה מֵרֵאשׁ הַשָּׁנָה,

וְהֵם נִכְנָסִין וּבָאִין בְּיוֹם הַכְּפוּרִים, וּמִתְעַנִּין בּוֹ וְעוֹשִׂין תְּשׁוּבָה, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹחֵל לָהֶם.

וּמֵה הֵם עוֹשִׂין, עָרַב רֵאשׁ הַשָּׁנָה גְּדוּלֵי הַדּוֹר מִתְעַנִּין ¹⁴, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹתֵר לָהֶם שְׁלִישׁ מֵעֲוֹנוֹתֵיהֶם,

וּמֵרֵאשׁ הַשָּׁנָה וְעַד יוֹם הַכְּפוּרִים, יְחִידִים מִתְעַנִּים ¹⁵, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹתֵר שְׁלִישׁ מֵעֲוֹנוֹתֵיהֶם,

וּבְיוֹם הַכְּפוּרִים, כָּל יִשְׂרָאֵל מִתְעַנִּין, וּמִבְּקָשֵׁין רַחֲמִים אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטוֹף, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹתֵר לָהֶם אֶת הַכָּל -

דְּכָתִיב ¹⁶, 'כִּי בְיוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם'.

מֵה יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין, נוֹטְלִין לוֹלְבֵיָהוּן בְּיוֹם טוֹב רֵאשׁוֹן שֶׁל חַג, וּמְהַלְלִים וּמְקַלְסִים לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,

וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְרַצֶּה לָהֶם, וּמוֹחֵל לָהֶם,

וְאוֹמֵר לָהֶם -

הֲרֵי וַתִּרְתִּי לָכֶם אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵיכֶם הָרֵאשׁוֹנוֹת, אֲבָל מֵעַכְשָׁו הוּא רֵאשׁ חֲשַׁבּוֹן,

¹³ היינו, חשבון חדש.

¹⁴ כתב השו"ע (או"ח, סי' תקפ"א, ס"ב), וז"ל:

"נוהגים להתענות, ערב ראש השנה".

¹⁵ כתב הרמ"א (או"ח, סי' תקפ"א, ס"ב), וז"ל:

"והמדקדקים נהגו, שכל אחד מתענה העשרה ימים".

¹⁶ ויקרא, טז' - ל'.

לְכַדְּ כְּתִיב, וְלִקְחֶתֶם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, יְרֵאשׁוּן - לְחֶשְׁבוֹן עֲוֹנוֹת¹⁷.

¹⁷ ויעויין עוד, במה שהביא ה"בית יוסף" זיע"א (טור, או"ח, סי' תקפ"א), בשם מהר"י די ליאון זיע"א:
דהנה, בפרשת זו של "ולקחתם לכם", נאמרו ג' עניינים, שבכולם זמנם הוא ב-טו' בתשרי,
א. מצוות נטילת ד' מינים,

וכמאמר הכתוב (ויקרא, כג' - מ'), "ולקחתם לכם ביום הראשון, פרי עץ הדר, כפת תמרים, וענף עץ עבת,
וערבי נחל, ושמחתם לפני יהוה אלהיכם - שבעת ימים".

ב. מצוות חגיגה,

וכמאמר הכתוב (ויקרא, כג' - מא'), "ונחגתם אתו חג ליהוה שבעת ימים בשנה, חקת עולם לדורתכם, בחדש
השביעי תחגו אתו".

ג. מצוות סוכה,

וכמאמר הכתוב (ויקרא, כג' - מב'), "בסכת תשבו שבעת ימים, כל האזרח ב'ישראל ישבו בסכת".

ולכאורה, שהדבר צריך ביאור, מפני מה, דווקא במצוות חגיגה ובמצוות סוכה הזכירה התורה, שהיה זה
"בחודש השביעי", בשונה ממצוות נטילת ד' מינים,

והוא אשר נתקשו רבותינו ז"ל, מה נשתנה מצוות נטילת ד' מינים, שנאמר בה "ולקחתם לכם ביום
הראשון" -

ובעל כורחך, שהפשט הוא, "ראשון הוא לחשבון עונות".

ובאופן אחר ה"ב"ח זיע"א (טור, או"ח, סי' תקפ"א):

דהנה, דעת רבי אליעזר בריש מסכת תענית (ב' ע"א), שמתחילין להזכיר גבורות גשמים, ביו"ט הראשון של
חג הסוכות.

ובגמרא, ביאר רבי אבהו את דעתו, ש-ד' מינים באו לרצות על המים,

שכשם שהם עצמם אינם יכולים ללא מים, כך העולם אינו יכול ללא מים,

ולפיכך, מזכירין גבורות גשמים ביו"ט הראשון של חג הסוכות.

והנה, מצינו בגמרא (תענית, ז' ע"ב), שרק כאשר נמחלין עונותיהם של ישראל יורדים גשמים.

ואם כן, אע"פ שהזמן המוקדם ביותר של הרביעה, הוא ב-יז' בחשוון,

אנו חוששים, שמא עד אז יחטאו עם ישראל, ושוב אינם ראויים לגשם.

ולפיכך, מזכירין גבורות גשמים, מיו"ט הראשון של חג הסוכות, כיוון שאז אין להם עונות.

והוא מאמר רבותינו ז"ל, "ראשון הוא לחשבון עונות",

ובטעם הדבר, שהיום הראשון לחשבון עבירות מתחיל בחג הסוכות, ולא קודם לכך - בימים שבין יום הכיפורים לחג הסוכות, כתב¹⁸ רבינו יעקב אביחצירא זיע"א, וז"ל:

"ד' ימים שבין יום הכיפורים ליום הראשון, בני ישראל עוסקים וטורחים¹⁹ בעשיית סוכה ולולב, ואין חטא בא על ידם".

וכאשר נדייק בדבריו הקדושים, עולה לנו:

שכאשר אין האדם עוסק וטורח בעשיית סוכה ולולב, והוא יוצר לעצמו חללים של זמן פתוחים, ממילא, היום הראשון לחשבון עוונות שלו, מתחיל כבר קודם.

שז הוא הזמן הראוי ביותר, להזכיר על הגשמים.

¹⁸ בספרו הקדוש "אלף בינה", תהילים, קיט', אות ש'.

¹⁹ בלשונו הקדוש של רבינו זיע"א - **"עוסקים וטורחים"**, צריך ביאור, דלכאורה, היה צריך לומר **"בונים וקונים"**, וכיו"ב.

ובמסכת קידושין (מא' ע"א) למדנו:

שבכל מצווה ומצווה המוטלת על האדם, **"מצוה בו, יותר מבשלוחו"**,

ובטעם הדבר, כתב רש"י, וז"ל:

"דכי עסיק גופו במצות, מקבל שכר טפיל".

ומבואר:

דמצוות שהאדם עושה בעצמו, וטורח על קיומם,

מראות, במה הוא "עוסק" -

ובמה ליבו "חושק",

וממילא, גם אם אינו "עוסק וטורח" בהם במשך כל שעות היממה, נחשב הדבר ל"עסק וטרחה", כי אדם כזה נותן את כל מחשבותיו לדבר,

ולפיכך, רק מיום הראשון של חג הסוכות, מתחיל אותו אדם את חשבון העוונות.

ו. על הפסוק (בראשית, כט' - לה'): :

"ותהר עוד ותלד בן, ותאמר הפעם אודה את יהוה, על כן קראת שמו יהודה, ותעמד מלדת",

פירש רש"י, והוא מהמדרש ²⁰ :

"הפעם אודה שנטלתי יותר מחלקי, ועתה יש לי להודות".

והיינו :

שלאה אמנו ע"ה, ידעה, שעתיד יעקב אע"ה להביא לעולם את יב' שבטי י-ה,

ושהדרך לזה, היא, על ידי ארבעה אמהות -

שהם : לאה, רחל, בלהה וזלפה.

ומכיוון שכך, חשבה, שיהיה הדבר על ידי שתוליד כל אחת ג' בנים,

וכשראתה שילדה ליעקב בן רביעי, באה בהודיה להקב"ה - "שנטלתי יותר מחלקי".

והנה, התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל, תירגם לפסוק זה, כך :

"ואתעברת תוב וילידת בר, ואמרת, הָדָא זְמַנָּא, אוֹדִי קָדָם יְיָ, דְמִן בְּרִי דִין עֲתִיד לְמִיפֵק מְלָכִין, וּמִינֵיהּ יְפֹק דְוֹד מְלָכָא דְעֲתִיד לְאוֹדוּיֵי קָדָם יְיָ, בְּגִין כֹּן קָרַת שְׁמִיהּ יְהוּדָה, וְקָמַת מְלָמִילָד".

ומבואר מדבריו הקדושים :

שסיבת הודאתה של לאה, היתה,

מחמת ש'מבנה זה, עתידים לצאת מלכים -

וכמו כן, יצא ממנו דוד הע"ה, שעתיד להודות לפני ה' ²¹.

²⁰ בראשית רבה, פרשה ע"א, ד'.

²¹ וכדרשת רבותינו ז"ל (בבא בתרא, יד' ע"ב. ברכות, ז' ע"ב):

"אמר רבי יוחנן, למה נקרא שמה רות, שיצא ממנה דוד, שריוהו להקב"ה בשירות ותשבחות".

וב"דעת זקנים" לבעלי התוספות, כתבו וז"ל:

"ראתה שיהודה הודה על מעשה תמר,

כן אמרה, 'הפעם אודה את ה' ' "

והיינו, מה שמבואר בפרשת "וישב" ²², שכאשר ראתה תמר, שלא נתנה ל-שלה כהבטחת יהודה, הסירה בגדי אלמנותה, וישבה בפרשת דרכים -

"וַיִּרְאֶה יְהוּדָה, וַיַּחְשְׁבֶהָ לְזוֹנָה, כִּי כִסְתָהּ פְּנֵיהָ. וַיֵּט אֵלֶיהָ אֶל הַדֶּרֶךְ, וַיֹּאמֶר הֲבָה נָא אָבוֹא אֵלֶיךָ, כִּי לֹא יָדַע כִּי כְלָתוֹ הוּא, וַתֹּאמֶר, מַה תַּתֶּן לִי כִּי תָבוֹא אֵלַי, וכו',

ולאחר ג' חודשים, שכבר הוכר עוברה ²³, נאמר -

"וַיְהִי כַּמְשָׁלֶשׁ חֳדָשִׁים, וַיִּגַּד לַיהוּדָה, לֵאמֹר, זָנַתָּ תָמָר כְּלַתְּךָ, וְגַם הֵנִי הָרָה לְזַנוּנִים, וַיֹּאמֶר יְהוּדָה, הוֹצִיאֹנָה וְתִשְׁרָף ²⁴ ",

²² בראשית, פרק לח':

"וַיְהִי בַעַת הַהוּא, וַיֵּרֶד יְהוּדָה מֵאֵת אָחִיו, וַיֵּט עַד אִישׁ עַדְלָמִי, וַשְּׂמוּ חִירָה. וַיֵּרָא שָׁם יְהוּדָה בֵּת אִישׁ כְּנַעֲנִי וַשְּׂמוּ שׁוּעַ, וַיִּקְחָהּ, וַיָּבֵא אֵלָיָהּ. וַתְּהַר, וַתֵּלֶד בֶּן, וַיִּקְרָא אֶת שְׂמוֹ עֵר. וַתְּהַר עוֹד, וַתֵּלֶד בֶּן, וַתִּקְרָא אֶת שְׂמוֹ אוֹנָן. וַתִּקְרָא עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן, וַתִּקְרָא אֶת שְׂמוֹ שֵׁלָה, וְהָיָה בְּכַזִּיב בְּלִדְתָהּ אֹתוֹ. וַיִּקַּח יְהוּדָה אִשָּׁה לְעֵר בְּכוֹרוֹ, וַשְּׂמָהּ תָמָר. וַיְהִי עֵר בְּכוֹר יְהוּדָה רַע בְּעֵינֵי יְהוָה, וַיִּמְתְּהוּ יְהוָה. וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְאוֹנָן, בֹּא אֵל אִשְׁתִּי אָחִיךָ, וַיְבַם אֹתָהּ, וְהָקָם זָרַע לְאָחִיךָ. וַיִּדַע אוֹנָן, כִּי לֹא לוֹ יְהִי הַזָּרַע, וְהָיָה אִם בָּא אֵל אִשְׁתִּי אָחִיו - וַשְּׂחַת אֶרְצָהּ, לְבַלְתִּי נִתֵּן זָרַע לְאָחִיו. וַיִּרַע בְּעֵינֵי יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה, וַיִּמַּת גַּם אֹתוֹ. וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְתָמָר כְּלָתוֹ, שְׁבִי אֶלְמִנָה בֵּית אָבִיךָ, עַד יִגְדַּל שֵׁלָה בְנִי, כִּי אָמַר פֶּן יָמוּת גַּם הוּא כְּאָחִיו, וַתֵּלֶךְ תָמָר - וַתֵּשֶׁב בֵּית אָבִיהָ".

²³ כמבואר במסכת יבמות (לז' ע"א):

ש"כ כל היולדת לתשעה, עוברה ניכר לשליש ימיה".

²⁴ טעם הדבר שדן יהודה את תמר בשריפה, כתב רש"י, וז"ל:

"אמר אפרים מקשאה משום רבי מאיר, בתו של שם היתה - שהוא כהן, לפיכך דנוה בשריפה".

והנה, שם בן נח, מצינו שהיה כהן, במה שנאמר בפסוק (בראשית, יד' - יח'), "וַיִּמְלֹכֵי צֶדֶק מֶלֶךְ שָׁלֵם, הוֹצִיא לְחָם וַיְיָו, וְהוּא כֹהֵן לְאֵל עֵלְיוֹן",

וכתב שם רש"י, וז"ל:

"מדרש אגדה, הוא שם בן נח".

ובת כהן שזינתה, דינה בשריפה,

וכאשר טענה תמר ליהודה, "לאִישׁ אֲשֶׁר אֵלֶּה לֹו אֲנֹכִי הָרָה, וְתֹאמֶר, הֲכֵר נָא - לְמִי
הַחֲתָמָת וְהַפְתִּילִים וְהַמָּטָה הָאֵלֶּה",
או אז, "וַיִּכְרַר יְהוּדָה, וַיֹּאמֶר צְדָקָה מִמְּנִי, כִּי עַל כֵּן לֹא נִתְּתִיהָ לְשָׁלָה בְּנִי, וְלֹא יִסֹּף
עוֹד לְדַעְתָּה".

והנה, על דבריו של יהודה, "צְדָקָה מִמְּנִי",

ביאר רש"י הקדוש, וז"ל:

"ממני ומאיתי יצאו הדברים".

והוא הוא מה שכתבו בעלי התוספות:

"ראתה שיהודה הודה על מעשה תמר,

כן אמרה, 'הפעם אודה את ה' '."

ו. והנה, במעשה זה, יש לעיין:

מפני מה, תלתה לאה את ההודיה שלה להקב"ה, בהודאת יהודה במעשה תמר,

והלא, אין הדברים דומים כלל ועיקר.

שכן, אין דמיון בין הודאה של אדם בטעויות מעשיו, לבין הודיה של האדם על
טובות שנעשו בעבורו.

ובעל כורחך, שצריך לעמוד בזה - ביסוד של "כתוב כאן":

והיינו, שמדימוי הדברים שדימו בעלי התוספות, כתוב כאן, שלא רק שדומים
הדברים זה לזה, אלא, שהם גם קשורים זה בזה,

שכן, האדם היודע להודות בטעויות מעשיו, עושה זאת, מחמת שהוא יודע לקבל
אחריות על מעשיו,

ומשכך, אותו אדם, יודע גם כן להודות לאחר על הטובות שעשה בעבורו.

וכמבואר בפרשת אמור (ויקרא, כא' - ט'):

"ובת איש כהן, כי תחל לזנות, את אביה היא מחללת - באש תשרף".

כי גם ההודיה, נובעת, מכך שיודע האדם לקבל אחריות על מעשיו, ובאותה השעה, מידת האחריות, מחייבת אותו, להודות ולהלל למי שהיטיב עמו. וגדולה מזו מצינו, לדרשת רבותינו ז"ל²⁵, "אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי, מיום שברא הקב"ה את עולמו, לא היה אדם שהודה להקב"ה. עד שבאה לאה והודתו".

ומבואר:

שהעולם היה שמם ממידת ההודיה, עד שבאה לאה, ונטלה בידה פלך זה. ומכיוון, שהאדם משריש את טבעיו ומידותיו, לבניו²⁶,

²⁵ ברכות, ז' ע"ב.

²⁶ על הפסוק האמור בפרשת "נצבים" (דברים, כט' - יז):

"פן יש בכם - איש או אשה או משפחה או שָׁבֵט, אֲשֶׁר לִבָּבוּ פְּנֵה הַיּוֹם מֵעַם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, לְלַכֵּת לְעַבְדֹת אֶת אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם הָהֵם, פֶּן יֵשׁ בְּכֶם - שָׂרֵשׁ פְּרָה רָאשׁ וְלַעֲנָה",

כתב הרמב"ן, וז"ל:

"פן יש בכם שרש רע, שיפרח וישגה, ובימים הבאים - יוציא פרחים רעים, ויצמיח מרורות,

זזה, על 'אשר איננו פה עמנו היום' -

כי האב שרש, והבן נצר משרשיו יפרה.

והזכיר השרש, לומר, כי הוא יכול להביא באלה הדורות הבאים - שהשרש אשר ממנו יצמחו, הוא לפניו היום, והוא בא בברית ובאלה הזאת.

ואמר 'פְּרָה רָאשׁ', לרמוז, כי משרש מתוק - לא יצא מר,

וכל אשר לבבו שלם עם השם הנכבד, ולא הרהר כלל בע"ז, לא יוליד מודה בה,

ואל תקשה עלי בזה ... כי אמת הדבר, וסוד גדול, לא אוכל לפרש בו".

וביאור העניין:

שהוכיח משה רע"ה את עם ישראל, בעניין זה שיתקנו מידותיהם,

כי בשעה שהאדם לא מתקן את מידותיו, הוא מעביר אצל בניו ובני בניו, את המידות הרעות -

באה לאה, והורישא את הדבר לבנה יהודה.

אלא, שלא זו בלבד:

כי בשעה שנשתמש יהודה במידה זו, בא ראובן ולמד ממנו.

וכדרשת רבותינו ז"ל (סוטה, ז' ע"ב):

"כל אותן שנים שהיו ישראל במדבר, היו עצמותיו של יהודה מגולגלין בארון²⁷,
עד שעמד משה וביקש עליו רחמים, אמר לפניו, רבשי"ע, מי גרם לראובן שהודה,
יהודה ...

מיד²⁸, 'שמע ה' קול יהודה', על איבריה לשפא²⁹."

והנה, הודאת ראובן היתה, במה שבלבל יצועי אביו,

וכמאמר הכתוב³⁰, "וַיְהִי בְשָׁכְן יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הַחֵיָא, וַיִּלְךְ רְאוּבֵן, וַיִּשְׁכַּב אֶת בְּלֶהָה
פִּילְגֶשֶׁת אֲבִיו, וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל, וַיְהִי בְנֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשָׂר,"

וכתב על זה רש"י הקדוש³¹, וז"ל:

אלא, שהמידות הרעות גדלות אצלם.

²⁷ שהיו עצמותיהם של שבטי י-ה שלימים, והיתה השלדה קיימת,

אולם, יהודה היו אבריו מתפרקין, ומתגלגלין בארונם.

וזאת, מפני שנידה את עצמו בזמן שנעשה ערב לבנימין,

שכן, בשעה שרצה להוריד את בנימין למצרים, אמר ליעקב אביו (בראשית, מג' - ט'), "אֲנֹכִי אֶעְרָבְנִי, מִיַּדִּי
תִּבְקָשׁוּנִי, אִם לֹא הִבִּיאֲתִיו אֵלַיךְ וְהִצַּגְתִּיו לְפָנֶיךָ, וְחִטַּאתִי לָךְ כָּל הַיָּמִים".

ואע"פ שסוף כל סוף קיים יהודה את ערבותו,

למדו מזה רבותינו ז"ל (מכות, יא' ע"ב), שנידוי של חכם אפילו על תנאי הוא בא.

יעוין בדברי רש"י בזה.

²⁸ דברים, לג' - ז'.

²⁹ חזרה שלדתי לקדמותה.

³⁰ בראשית, לה' - כב'.

³¹ במסכת סוטה (הנ"ל), בד"ה "יהודה".

"ומדרש אגדה ד-ר' תנחומא, כשאמר יהודה צדקה ממני. עמד ראובן, ואמר, בלבתי יצועי אבי".

וממעשה זה, נמצינו למדים :

עד כמה גדול הוא זיכוי הזולת,

זיכוי הזולת, גדול יותר, ממה שיעשה האדם את אותו המעשה בעצמו.

שכן, הגם שיהודה השתמש במידת ההודאה,

לא עמדה לו זכותו ביום דין.

ורק על ידי שבזכותו השתמש ראובן במידה זו, חזרו עצמותיו למקומם.

ח. עיקר השמחה שנצטוונו בה בחגים, היא בחג הסוכות,

שכן, הפסוק המורה לאדם עניין השמחה, נאמר בחג הסוכות ³², 'חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים, באספוד מגרנד ומיקנד. ושמחת בחגך, אפה ובנד ובנד ועבדך ואמך, וחלוי וחגר והיתום והאלמנה - אשר בשעריך",

וממשמעות הפסוקים, מבואר, שטעם השמחה הוא מחמת שאוסף האדם את תבואתו, ולכך נקרא "חג האסיף",

והדבר צריך ביאור :

שלכאורה, היה לו לאדם לשמוח יותר בשעה שקוצר את תבואתו, שהוא בחג הפסח, ולא בחג הסוכות.

ובביאור העניין, נראה :

שטעם הדבר, שעיקר השמחה הוא בחג הסוכות,

משום, שאז "אוספים" את כל עבודת הימים הנוראים, ומקיימים אותם הלכה למעשה,

ומשכך, אין לך "שמחה" גדולה מזו.

³² דברים, טז', יג' - יד'.

ט. והנה, באות ב' נתקשינו, היאך יכול האדם, להגיע לידי דרגת "תשובה מאהבה".

וכאשר נתבונן בדברים, נבין:

שכאשר יש "שמחה", יש "אהבה",

כי אין האדם יכול לשמוח בדבר, באם אינו אוהבו.

ואם עיקר מצוות השמחה, הינה ב"חג הסוכות", כתוב כאן:

שאהבה גדולה, יש בין הבורא יתברך לברואיו בכל עת, ובפרט בחג הסוכות.

וזאת, מפני ש"ראשון הוא לחשבון עונות" -

שאז, האדם מתחיל התחלה חדשה וחשבון חדש, עם הבורא ית"ש.

והנה, הדרך להחזיר אהבה לאוהב, ולשמוח עמו:

היא רק על ידי הודיה מתמדת, על פעולותיו הטובות למענינו בכל עת ובכל שעה.

וכבר נתבאר לנו:

שמידת ההודיה ומידת ההודאה, משולבים ומחוברים זה בזה.

וממילא, כאשר ינהג האדם במידות אלו,

אין לך, "תשובה מאהבה" גדולה מזו.

כי כל "תשובתו" והכרתו בחטאיו, נובעות, מכוח ההודיה שהוא מודה להבורא ית"ש.

ברם, בכדי לזכות לכך, למדנו ממאמר הכתוב "בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה" - הנאמר אצל פטירתו של משה רע"ה:

שתכלית ההודיה, צריכה להיות בצורה מפורטת,

וכפי שפירטו עם ישראל, את כל טובותיו של משה רע"ה עמהם.

כי הודיה הנאמרת בצורה כללית, כמוה כזלזול גדול לאין ערוך במיטיב עמנו³³.

³³ בתפילת "נשמת כל חי", אנו אומרים:

7. ידוע מרבותינו המקובלים זיע"א, לבאר את הפסוק ³⁴, "זבַח תוֹדָה
יַכְבְּדֶנְנִי, וְשֵׁם דְרֹךְ, אֲרָאֲנוּ בַיָּשַׁע אֱלֹהִים", כד:
מי שהוא מכבד להקב"ה, ומודה לו כל עניין,
אולם, עושה זאת בדרך קבועה, בבחינת "וְשֵׁם דְרֹךְ",
אזי מבטיחו הקב"ה - "אֲרָאֲנוּ בַיָּשַׁע אֱלֹהִים" -

"ואלו פיני מלא שירה פים, ולשוננו רנה כהמון גליו, ושפתותינו שבח כמרקבי רקיע, ועינינו מאירות כשמש
וכיכר, וידינו פרושות כנשרי שמים, ורגלינו קלות כאילות,
אין אנחנו מספיקין להודות לך ה' אלקינו".
דהיינו:

שכל הבריאה עצמה, אינה מסוגלת ומספיקה, להודות להקב"ה - על חסדיו ונפלאותיו עמנו.
ברם, בהמשך התפילה אנו אומרים:
"עד הנה עזרונו רחמיה, ולא עזבונו חסדיה.

על כן אברים שפלגת בנו, ורוח ונשמה שנפחת באפינו, ולשון אשר שמת בפינו,
הן הם יודו, ויברכו, וישבחו, ויפארו, את שמך מלכנו תמיד.

פי כל פה לך יודה, וכל לשון לך תשבח, וכל עין לך תצפה, וכל ברה לך תכרע, וכל קומה לפניך תשתחוה".
ובזה, יש להקשות:

שאם כל הבריאה עצמה אינה מסוגלת ומספיקה להודות להקב"ה, היאך אנו ממשיכים ומשבחים להקב"ה על
טובותיו עמנו -

והלא, "אין אנחנו מספיקין".

ובהכרח, שיש לומר בזה:

שאע"פ שאיננו מסוגלים ומספיקים להודות להקב"ה על חסדיו ונפלאותיו עמנו, מכל מקום, אין הדבר
מונע מאיתנו כלל וכלל להודות ולהלל.

כי הודאה, היא מידה מחוייבת ומחייבת את האדם לנהוג בה,

הן כלפי הקב"ה, המטיב עמנו בכל עת ובכל שעה, ברוחניות ובגשמיות,

והן, כלפי הזולת המסייעים לנו.

³⁴ תהילים, נ' - כג'.

והיינו, שיעשה עמו הקב"ה נסים ונפלאות.
ואם כן, על ידי שנתחזק במידה זו,
ממילא, ניטול פלך של הודיה והודאה כאחד.
ואזי, נזכה ל"תשובה מאהבה", ולקרבת ה' אמיתית, בשנה הבאה עלינו לטובה,
וממילא, נזכה, שישמע הקב"ה את תפילותינו, ויעשה עמנו נסים ונפלאות, אמן.

זמני כניסת ויציאת חג הסוכות:

רבינו תם:	יציאה:	כניסה:	
19:54	19:14	18:03	ירושלים:
19:51	19:16	18:18	תל אביב:
19:53	19:15	18:09	חיפה:
19:54	19:16	18:20	באר שבע:

זמני כניסת ויציאת שבת חוה"מ:

רבינו תם:	יציאה:	כניסה:	
19:49	19:08	17:57	ירושלים:
19:46	19:10	18:13	תל אביב:
19:48	19:10	18:04	חיפה:
19:49	19:11	18:15	באר שבע:

זמני כניסת ויציאת שמחת תורה:

רבינו תם:	יציאה:	כניסה:	
19:45	19:04	17:53	ירושלים:
19:42	19:06	18:09	תל אביב:
19:44	19:06	18:00	חיפה:
19:45	19:07	18:11	באר שבע:

הלימוד, מוקדש לרפואתם השלימה, של:

יוסף דהאן בן רחל

רפאל פנחס בן מרים רמו

משה בן אסתר

חיים נתן צבי בן שרה

מאיר בן נעמי

אפי בן קונפיטה

מרדכי בן רינה

~~~

רות חפציבה בת פרלה

שושנה סולטנה בת מרים

אמירה בת נעמי

שרה בת סוליקא

דינה בת סוליקא

אסתר בת תמר

לזכרון עולם בהיכל ה'

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי חנניה אדרי בר מימה זצ"ל
- רבי רחמים אדרי בר ביחה שמחה זצ"ל
- רפאל סיבוני בר גרסיה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל
- שלמה בר אסתרלייה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבוני) בת גרסיה ע"ה
- חנה בת ליליאן ע"ה
- קונפיטה בת דינה ע"ה
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה